

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลาย ๆ ประเทศที่มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยโดยมีวิวัฒนาการมาโดยตลอดจนกระทั่งถึงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ 2550 ซึ่งได้มีแนวทางกำหนดให้ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองซึ่งมีความสำคัญต่อการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่น ที่จะตอบสนองปัญหาความเป็นอยู่และใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพให้มากที่สุด

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาคได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นระดับที่สำคัญคือการบริหารราชการแผ่นดินก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. 2475 ได้มีวิวัฒนาการที่สำคัญ จากรัชกาลที่ 5 ได้วางรากฐานราชการแผ่นดินไว้ จนกระทั่งหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแห่งสยามพุทธศักราช 2476 โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดระเบียบบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วน คือ ราชการบริหารส่วนกลาง คือ หลักการรวมอำนาจการปกครอง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค คือ หลักการแบ่งอำนาจการปกครอง ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น คือ หลักการกระจายอำนาจการปกครอง

การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการกระจายอำนาจที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการใช้อำนาจอธิปไตยที่หลากหลายไปยังชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนชุมชนเหล่านั้นปกครองและดูแลกันเองในขอบเขตพื้นที่และในภารกิจที่กำหนด ซึ่งถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเองและเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ตามที่ประชาชนกำหนดและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมทางการเมืองทุกขั้นตอน และถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนแต่ละกลุ่มที่จะเข้ามาทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบการปกครองท้องถิ่น เพื่อป้องกันมิให้รัฐบาลกลางใช้อำนาจมากเกินไป ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นดูแลจัดการปัญหาในระดับท้องถิ่น จึงมีประโยชน์สำคัญอย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง ด้านทำให้ปัญหาของแต่ละท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้านส่งเสริมให้คนในแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถพัฒนาตนเอง ในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตน ด้านพื้นฐานสำคัญของคนในท้องถิ่นในการก้าวขึ้นไปดูแลแก้ไขปัญหาในระดับชาติ ด้านส่งเสริมความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทั้งประเทศ เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไขสังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตนเอง

การเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ได้ดูแลบ้านเมืองของตนเอง จัดการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองของเขาเองในเชิงปรัชญา ก็เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับหลักการของแนวคิดที่เรียกว่า บริบททางสังคม (Social Context) ที่มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมตัวเขา คนที่อยู่ห่างไกลจากท้องถิ่นหนึ่งย่อมไม่สามารถเข้าใจถึงท้องถิ่นนั้นได้ดีเท่ากับคนในท้องถิ่นเอง การผลักดันให้คนในท้องถิ่นของตนเองสนใจและรับรู้ปัญหาของตน รู้สึกรับผิดชอบห่วงใยและห่วงหาเหินท้องถิ่นของตนเองย่อมเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ท้องถิ่นนั้นมีคนดูแลรักษาตลอดไป คนที่เห็นด้วยกับการกระจายอำนาจคือคนที่เห็นว่าการจัดระบบบริหารบ้านเมืองเสียใหม่ให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นถึงจำเป็นต่อสังคม จะทำให้สังคมไทยเข้มแข็งและเจริญก้าวหน้าในระยะยาว

ปัจจุบันประเทศไทยมีท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลทั้งสิ้น 2,266 แห่ง โดยแบ่งเป็นเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ซึ่งเป็นองค์กรภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ให้บริการประชาชนในท้องถิ่นของตนตามกฎหมาย ซึ่งถือเป็นการปกครองที่มีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด และนับตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บทบาทอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของเทศบาล ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก เนื่องจากรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่เทศบาล โดยกำหนดกรอบความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน และความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง ตามความพร้อมของท้องถิ่น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี. ออนไลน์ : 2555)

จากการที่เทศบาลเป็นการปกครองท้องถิ่นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม และเป็นส่วนราชการที่ใกล้ชิดกับประชาชนมาก อยู่ในสภาพผสมผสานของลักษณะความเป็นเมืองกับชนบทรวมอยู่ด้วยกัน ประชาชนจึงอยู่รวมกันอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ฐานะ รายได้ ความเป็นอยู่ สภาพแตกต่างกันดังกล่าวจึงมีผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของเทศบาลเป็นอย่างมาก และยิ่งเทศบาลของไทยซึ่งเรียกได้ว่ากำลังพัฒนาจะต้องประสบปัญหาที่ต้องให้บริการประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้ง ๆ ที่มีภาระมากแต่ยังประสบปัญหาอื่นตามมาอีก เช่น การไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ขาดการประสานงานหรือการให้ความร่วมมือกับส่วนราชการต่าง ๆ ปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย ดังนั้นปัญหาดังกล่าวจึงต้องหาทางออกโดยการกำหนดนโยบายและวางแผนที่ดี การดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนด้วย โดยส่วนหนึ่งเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการให้ และอีกส่วนหนึ่งเป็นหน้าที่ของชุมชนที่ควรจะต้องดำเนินการได้ด้วยตนเอง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการเชิงพื้นที่ในมิติใหม่ ด้วยการปรับโครงสร้างแผนพัฒนาชนบทและเมืองให้เข้าสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดย

อาศัยหลักการสำคัญ คือยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งสู่เศรษฐกิจแบบพอเพียงพึ่งตนเอง ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน โดยมีกลไกที่สำคัญ คือการสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนชุมชน ซึ่งสาเหตุที่ต้องมีการจัดทำแผนชุมชนก็เนื่องจากการไม่ประสบความสำเร็จของกลไกการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนในรูปแบบเดิมของภาครัฐ เช่น มาตรการการแก้ไขปัญหามิได้ตอบสนองความต้องการของชุมชน การวางแผนสั่งการจากบนลงล่างจึงทำให้ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ และยังสร้างนิสัยการรอรับความช่วยเหลือต่าง ๆ จากภาครัฐให้กับประชาชน เป็นต้น

แผนชุมชนเป็นมาตรการหนึ่งในการตอบสนองความต้องการของชุมชนและเป็นกระบวนการเรียนรู้และการจัดการตนเองของคนในชุมชนท้องถิ่น ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ร่วมกันกำหนดอนาคตของชุมชนโดยใช้ข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลชุมชน ศักยภาพชุมชน และการเปลี่ยนแปลง ทำความรู้จักตนเอง รู้จักชุมชน และรู้จักโลกภายนอก จากนั้นร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การปรับวิถีคิด พฤติกรรม และร่วมกันกำหนดเส้นทางชีวิตของตนเองและชุมชน การพึ่งพาซึ่งกันและกันบนฐานศักยภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นแผนชุมชนจึงก่อให้เกิดแนวทางการกิจกรรมการพัฒนา ที่เกิดจากการที่คนในชุมชนมารวมตัวกัน ร่วมกันคิด โดยมีการหาข้อมูล ความรู้ และสร้างกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา โดยผ่านกระบวนการประชาคม แผนชุมชนที่เกิดจากกระบวนการประชาคมจะต้องมีการเชื่อมประสานการแก้ไขปัญหากับแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำปัญหาความต้องการจากแผนชุมชนที่เกินศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการได้มาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น และให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากแผนชุมชนมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (ณัฐธยาน์ สุขวงศ์, 2553 : 3)

แผนชุมชน คือ แผนที่กำหนดอนาคตและทิศทางของการพัฒนาชุมชนที่เกิดจากการจัดการและกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนซึ่งร่วมกันคิดและร่วมกันกำหนดกิจกรรมขึ้นมาเอง โดยเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก เป็นแผนที่เกิดจากกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนได้ร่วมกันสำรวจข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา แนวทางแก้ไข และพัฒนาร่วมกันด้วยความสมัครใจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเองให้เป็นไปตามที่ต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกัน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทางและทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกัน โดยยึดหลักการพึ่งตนเองลดการพึ่งพิงจากภายนอก ด้วยการคำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก จึงกล่าวได้ว่าแผนชุมชนเป็นของชุมชน ดำเนินการ

โดยชุมชน และเพื่อประโยชน์ของชุมชนเอง ซึ่งแตกต่างจากแผนที่ภาครัฐจัดทำขึ้นเพื่อจัดสรรงบประมาณเป็นหลัก เช่น แผนพัฒนาสามปีซึ่งเป็นแผนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี กล่าวคือท้องถิ่นใช้การวางแผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยนำโครงการ กิจกรรมจากแผนพัฒนาสามปีในปีที่จะจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีไปจัดทำงบประมาณ จากหลักการของแผนชุมชนข้างต้น มีหลักการเพื่อตอบสนองที่ดี และได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชนแล้วแต่ยังขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากยังไม่มีมีการบริหารจัดการที่ดี ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจว่าการจัดทำแผนชุมชนเป็นเรื่องของผู้นำที่อาสาเสนอตัวเข้ามาเพื่อรับใช้ประชาชน หรือหน่วยงานพัฒนาต่าง ๆ มีหน้าที่ต้องทำและแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนให้กับประชาชนในทุก ๆ ด้าน

สรุปในภาพรวมก็คือ แผนชุมชนที่จัดทำขึ้นยังไม่เกิดจากการบริหารจัดการและการจัดกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยสมาชิกร่วมกันคิด ร่วมกันค้นหา เรียนรู้ ร่วมกันกำหนดกิจกรรมพร้อมทั้งดำเนินการตามแผนที่คิดขึ้นมา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่นอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน เป็นเพียงหน่วยงานที่คอยให้การสนับสนุนให้กับชุมชน ทั้งด้านความรู้ ทรัพยากรอื่น ๆ เพราะเป้าหมายของการจัดทำแผนชุมชนอยู่ที่การทำให้สมาชิกที่มีอยู่อย่างหลากหลายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มคิดทำแผน การลงมือปฏิบัติ ไปจนครบกระบวนการต่อเนื่องตลอดไป ตามหลักการ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์”

ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุ้ง ก็ได้จัดทำแผนชุมชนและประสบกับสถานะการเดียวกับข้างต้น กล่าวคือ ขาดการมีส่วนร่วม คิดว่าเป็นเรื่องของนักการเมืองท้องถิ่น และประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญกับแผนชุมชนมากนัก จะสังเกตได้จากเทศบาลขอความร่วมมือให้มาศึกษาโดยไม่รู้ว่าต้องมาทำอะไรหรือแผนอะไร เทศบาลตำบลแสนตุ้ง ได้จัดตั้งชุมชนย่อยเพื่อการพัฒนาเทศบาลในการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรชุมชนและประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนชุมชนในยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ด้วยกัน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย และด้านการบริหารจัดการ

ดังนั้น จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงอยากศึกษาว่าในภาพรวมอย่างเป็นระบบว่าประชาชนมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด และจะมีแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนชุมชนท้องถิ่นกับเทศบาลตำบลแสนตุ้งได้อย่างไร เพื่อข้อมูลที่ได้จะใช้ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค การทำงานส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรชุมชน และประชาชนในการ

พัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของวิจัย

1. เพื่อศึกษาให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชน ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการวางแผนชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด
2. ผลการศึกษาวิจัยจะเป็นแนวทางในกระบวนการวางแผนชุมชนที่มีประสิทธิภาพต่อไป
3. ผลการศึกษาวิจัยจะทำให้คณะกรรมการชุมชนและประชาชนได้ตระหนักเห็นความสำคัญของกระบวนการวางแผนชุมชน

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการศึกษา

ในการศึกษารั้ครั้งนี้ จะทำการศึกษาจาก แผนชุมชนของเทศบาลตำบลแสนตุง ปี 2556 โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2555 ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2555 เนื่องจากเป็นห้วงระยะเวลาในการส่งเสริมการจัดทำแผนชุมชนเทศบาลตำบลแสนตุง

2. ขอบเขตในด้านประชากร

ศึกษาจากประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด จำนวน 3 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านแสนตุง (หมู่ 1) ชุมชนบ้านอุดมสุข (หมู่ 5) ชุมชนบ้านท่าจอด (หมู่ 7)

3. ขอบเขตในด้านเนื้อหา

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนชุมชนของเทศบาลตำบลแสนตุง จะพิจารณาเฉพาะขั้นการนำเสนอปัญหา การตัดสินใจและการดำเนินงาน เนื่องจากเทศบาลตำบลแสนตุงยังไม่ได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ตามทฤษฎีของนอร์แมน และออฟฮอฟ นั้น ผู้วิจัยได้จัดให้เป็น

ตัวแปรต้น เนื่องจากสอดคล้องกับสถานการณ์ของชุมชนในสถานะที่เป็นเหตุปัจจัยมากกว่าจะเป็นตัวแปรตามที่เป็นผล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในรายการกิจกรรมเพียง 3 ด้าน คือ

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เนื่องจากประสบการณ์ในการทำงานที่เทศบาลตำบลแสนตุงที่ผ่านมา และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม พบว่าแผนชุมชนเป็นแผนที่ไม่ได้เกิดจากการร่วมคิด ร่วมวางแผนของประชาชนในกระบวนการวางแผนอย่างแท้จริง ประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญและมองว่าการจัดทำแผนชุมชนเป็นเรื่องของผู้นำที่อาสาเสนอตัวเข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในทุก ๆ ด้าน และจะเข้ามามีส่วนร่วมก็ต่อเมื่อถ้าประชาชนทราบว่าเทศบาลมีของรางวัลหรือค่าตอบแทนในการมาประชุม ประชาชนจะมากันมากกว่าปกติที่เคยมาประชุม และจะอยู่ร่วมจนเสร็จสิ้นขั้นตอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ตระหนักรู้ รับรู้ มีโอกาสเข้ามาแสดงบทบาท ทักษะ และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการแก้ปัญหาชุมชนของตนเองในพื้นที่เทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ในการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนชุมชนท้องถิ่น เทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

2. แผนชุมชน หมายถึง แผนงาน โครงการที่เกิดจากกระบวนการ การบริหารจัดการ การเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยสมาชิกร่วมคิด ร่วมกันค้นหา เรียนรู้ ร่วมกันกำหนดกิจกรรม แผนงาน โครงการ พร้อมทั้งดำเนินการตามแผนที่วางไว้ไปสู่การปฏิบัติ ไปสู่การพัฒนา และสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

3. อุดมการณ์ หมายถึง ความเชื่อ เจตคติ ที่มีอิทธิพลเป็นตัวชักนำและกำหนดทิศทาง ในความคิดของประชาชนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่เทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

4. ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่เป็นสมาชิกของชุมชน ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำชุมชนและแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นผู้นำที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ในพื้นที่เทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

5. บทบาทของเครือข่ายชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนเป็นหุ้นส่วนและทำงานร่วมกับเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

6. การรับรู้ หมายถึง การที่ประชาชนได้ทราบหรือได้รู้ในเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของเทศบาลตำบลแสนตุง จากสื่อมวลชน จากสื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ รวมทั้งการรับรู้จากการตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

7. ข่าวสาร หมายถึง ข่าวสาร ข้อมูล ที่จัดไว้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสาร รายงาน หนังสือ ทัศนียภาพ การบันทึกโดยคอมพิวเตอร์ ของเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

8. ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร หมายถึง วิธีการที่ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

9. ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วม หมายถึง การได้รับโอกาสในการบริการที่ดี ส่งผลให้ประชาชนมีความสามัคคี สภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ตรงกับสภาพปัญหา

10. การมีอุดมการณ์รักท้องถิ่น หมายถึง ข้อตกลงร่วมกันของชุมชน เพื่อพัฒนาบ้านเกิดของตนที่ตนในชุมชนถือปฏิบัติร่วมกัน

11. บทบาทของผู้นำ หมายถึง ประชาชนปฏิบัติตามแบบอย่างของผู้นำและเชื่อในผลงานของผู้นำ

12. บทบาทของเครือข่ายชุมชน หมายถึง ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่ายชุมชน ร่วมกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคโดยเครือข่ายชุมชน

13. การรับรู้ข่าวสารท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนได้รับรู้ในเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารในท้องถิ่น

14. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา หมายถึง การที่ประชาชนหรือตัวแทนประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา

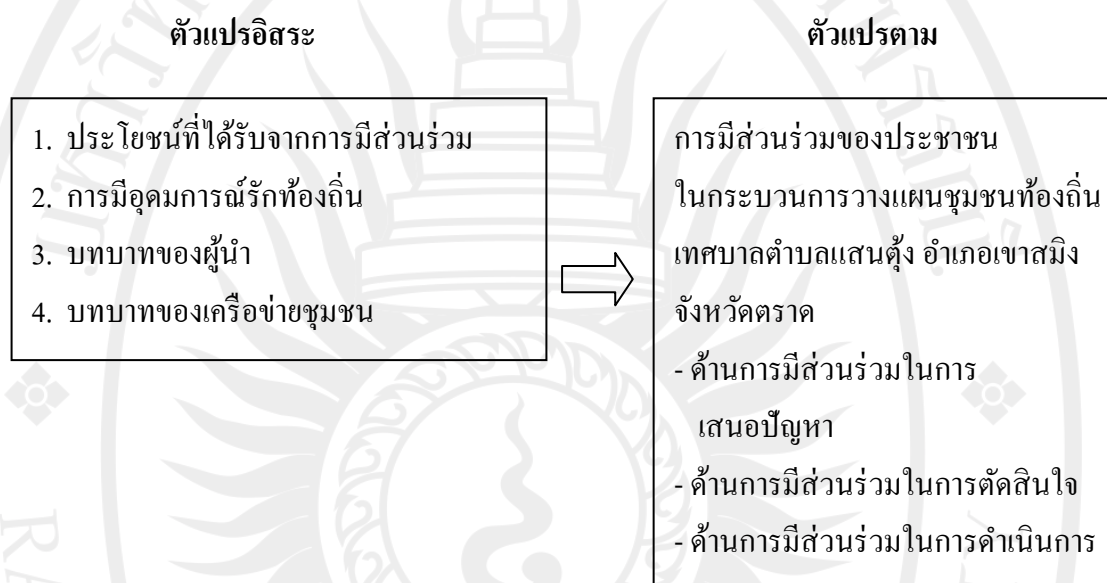
15. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนหรือตัวแทนประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

16. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หมายถึง การที่ประชาชนหรือตัวแทนประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางสร้างกรอบการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชนท้องถิ่น :

กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด โดยอาศัยกรอบแนวคิดของจอห์น และนอร์แมน (John and Norman, 1980 : 134 ; อ้างถึงใน ชาคิต ไทยประดิษฐ์, 2548 : 18-19) และกรอบแนวคิดของ โคเฮน และอัฟโฮฟ (Cohen and Uphoff, 1979 : 49 ; อ้างถึงใน อนุวงศ์ ชามุตร, 2543 : 12)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกระบวนการวางแผนชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด
2. อุดมการณ์รักท้องถิ่นมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด
3. บทบาทของผู้นำมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด
4. บทบาทของเครือข่ายชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด
5. ผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกระบวนการวางแผนชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอปัญหาในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

6. อุดมการณ์รักท้องถิ่นมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอปัญหา
ในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด
7. บทบาทของผู้นำมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอปัญหาในกระบวนการ
วางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด
8. บทบาทของเครือข่ายชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอ
ปัญหาในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด
9. ผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกระบวนการวางแผนชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วม
ในการตัดสินใจของประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด
10. อุดมการณ์รักท้องถิ่นมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน
ในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด
11. บทบาทของผู้นำมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนในกระบวนการ
วางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด
12. บทบาทของเครือข่ายชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน
ในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด
13. ผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกระบวนการวางแผนชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วม
ในการดำเนินการของประชาชนในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด
14. อุดมการณ์รักท้องถิ่นมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของประชาชน
ในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด
15. บทบาทของผู้นำมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของประชาชนในกระบวนการ
วางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด
16. บทบาทของเครือข่ายชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของประชาชน
ในกระบวนการวางแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด